

Regina BAŃKOWSKA

Przegląd polskich gatunków z podrodziny *Myopinae* (Diptera, *Conopidae*)

[Z 8 rysunkami w tekście]

Dotychczasowe wiadomości o występowaniu *Conopidae* na terenie Polski są bardzo fragmentaryczne i rozproszone w wykazach dotyczących wielu rodzin muchówek z danego obszaru. Najwięcej danych faunistycznych mamy z Pomorza (CZWAŁINA 1893, RÜBSAAMEN 1901, SCHROEDER 1909, 1911, KARL 1935) oraz z południowej części kraju, głównie z obszarów górskich (LOEW 1870, GRZEGORZEK 1873, NOWICKI 1873, BOBEK 1890, BAŃKOWSKA 1971). Również prace SZNABLA (1881) i SACKA (1925) z środkowej części kraju zasługują na uwagę.

Muchówki z omawianej rodziny polawia się dość sporadycznie. Prowadzą one pasożytniczy tryb życia, ofiarą ich padają głównie błonkówki z rodzin *Vespidae* i *Apidae*. W związku z tym występowanie ich jest ściśle uwarunkowane miejscem bytowania żywicieli. Większość gatunków można spotkać na stanowiskach kserotermicznych, w wąwozach lessowych w pobliżu gniazd błonkówek. Muchówki z rodzaju *Zodion* LATR. i *Thecophora* ROND. pasożytują głównie w samotnych pszczołach z rodzaju *Halictus* LATR. i *Odynerus* LATR. Gatunki rodzaju *Myopa* FABR. znane są jako pasożyty błonkówek z rodzaju *Vespa* L., *Colletes* LATR., *Andrena* FABR., *Eucera* SCOP. i *Bombus* LATR. Muchówki z rodzaju *Sicus* SCOP. pasożytują zazwyczaj u przedstawicieli rodzaju *Bombus* LATR.

Pierwsze opracowanie faunistyczne polskich muchówek z rodziny *Conopidae* dotyczyło podrodziny *Dalmaniinae* (BAŃKOWSKA 1965); obecne jest kontynuacją tego cyklu i obejmuje wszystkie muchówki należące do podrodziny

Myopinae znane dotychczas z naszego kraju. Jest ono oparte głównie na materiałach zebranych przez pracowników Instytutu Zoologii PAN w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Z uwagi na słabe poznanie tej grupy owadów i skąpe dane faunistyczne o wielu gatunkach tej podrodziny, uzupełniono je również nowymi stanowiskami z poza terenu Polski. Ponadto wykorzystano materiały dawne, pochodzące z Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, zbiory G. SCHROEDERA i O. KARLA z Pomorza, a także zbiory J. NOSKIEWICZA, pochodzące głównie z Dolnego Śląska i Sudetów, przechowywane w Muzeum Zoologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego.

Rodzaj *Myopa* FABRICIUS, 1775

1. *Myopa buccata* (LINNAEUS, 1758)

Zamieszkuje cały Obszar Palearktyczny. Z Polski wykazany z Pomorza (CZWAŁINA 1893, SCHROEDER 1909, KARL 1935), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowsza (SZNABL 1881), okolic Krakowa (BOBEK 1893), Przemyśla (BOBEK 1894), Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971), Doliny Sądeckiej (GRZEGORZEK 1873) i Tatr (LOEW 1870, NOWICKI 1873).

Nowe stanowiska. Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Turew pow. Kościan. Nizina Mazowiecka: Puszcza Kampinowska, Warszawa-Bielany, Warszawa-Ursynów, Warszawa-Wilanów, Zaborówek pow. Pruszków, Skierniewice, Sochaczew. Puszcza Białowieska. Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Ojców. Sudety: Bardo Śląskie, Muszkowice, Opolnica pow. Ząbkowice Śląskie. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice, Bogucice pow. Pińczów. Wyżyna Lubelska: Puławy, Gołab k. Puław, Kazimierz Dolny. Nizina Sandomierska: Sandomierz. Pieniny. Tatry: Dol. Kościeliska. W zbadanym materiale było ponad 60 okazów muchówek złowionych od kwietnia do września.

Węgry. Góry Bukowe: Hosszú Berz., 20 V 1959, 2 ♀♀.

Irak. Okolice Bagdadu, 2 IV 1961, 1 ♀.

2. *Myopa dorsalis* FABRICIUS, 1794

Rozprzestrzeniony w całej Palearktyce, mimo tak dużego zasięgu występowania gatunek rzadko polawiany. Z Polski wykazany z Pomorza (CZWAŁINA 1893, SCHROEDER 1909, KARL 1935) i Wyżyny Lubelskiej (TROJANOWA 1956).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Warszawa, 2 VI 1973, 1 ♂. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice, 10 VI 1961, 1 ♂, Bogucice, 9 VI 1961, 1 ♂ (pow. Pińczów).

3. *Myopa extricata* COLLIN, 1959

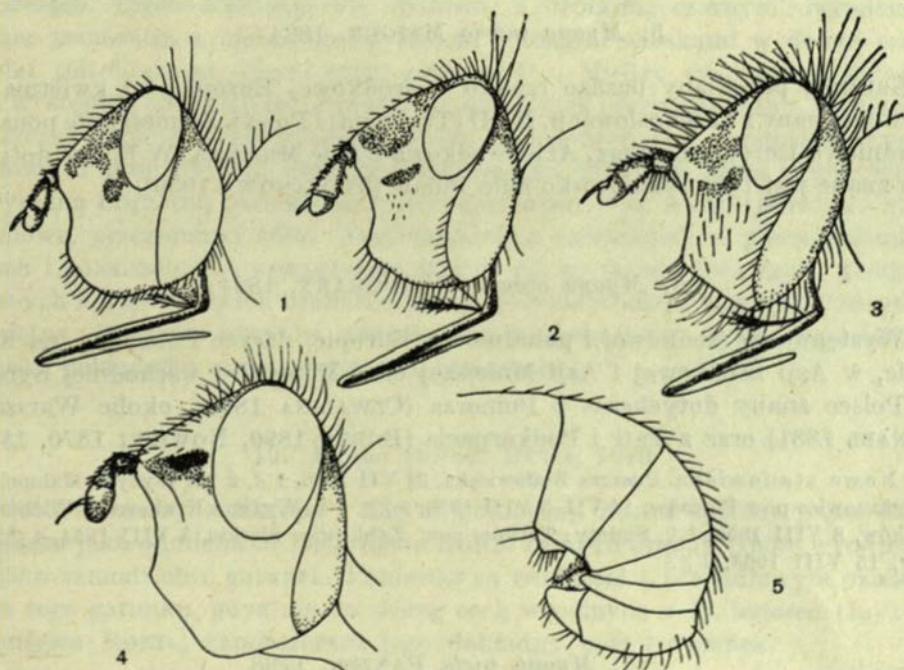
Gatunek wykazany z Anglii, Danii, NRF, Czechosłowacji, Rumunii i Wysp Balearskich. Z Polski dotychczas nie był znany, gdyż egzemplarz podany jako *M. extricata* COLL. przez CHVÁLE (1965) był błędnie oznaczony i należy do gatunku *M. strandi* DUDA.

Stanowiska z Polski. Pojezierze Pomorskie: Szczecin, 23 VI 1912, 4 ♂♂, leg. G. SCHROEDER, E. SCHMIDT; Słupsk, 25 V 1927, 1 ♂, leg. O. KARL. Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Turew pow. Kościan, 13 VI 1965, 1 ♂, leg. Ekipa I. Z. PAN. Nizina Mazowiecka: Warszawa, 7 VII 1956, 1 ♀, leg. R. BAŃKOWSKA; Puszcza Kampinowska, 1 VI 1957, 1 ♀, leg. A. MOŃKO, 14 VII 1951, 1 ♂, leg. P. TROJAN; Brwinów pow. Pruszków, 31 V 1956, 1 ♂, leg. A. RIEDEL; Chylce pow. Grodzisk Mazowiecki, 11 VI 1971, 1 ♂, leg. R. BAŃKOWSKA. Puszcza Białowiecka, 26 V 1966, 3 ♀♀, 5 ♂♂, leg. R. BAŃKOWSKA. Wyżyna Małopolska: Skotniki, 23 VI 1965, 4 ♂♂, 1 ♀, Grabowiec, 29 VI 1955, 1 ♂, 17 VI 1965, 1 ♀, Krzyżanowice, 10–15 VI 1956, 2 ♂♂, 28 VI 1957, 1 ♂, 27 V 1958, 1 ♂♂ (pow. Pińczów). Sudety: Muszkowice pow. Ząbkowice Śląskie, 10 VI 1951, 2 ♂♂, leg. W. PUŁAWSKI.

NRD: Turyngia, Barbarahöhle, 2 VI 1964, 1 ♂, 1 ♀, leg. B. PISARSKI.

Węgry. Mecsekhegység, 6 VI 1957, 1 ♂, leg. B. BURAKOWSKI.

Długość ciała 5,5–8 mm. Ciemię i czoło żółtobrazowe z niezbyt długim, czarnym owłosieniem. Wzgórek przyoczkowy czarnobrunatny. Twarz żółta, zapoliczki jaśniejsze, białozółte, policzki w górnej części brązowe. Dwa podstawowe człony czulków żółte z czarnym owłosieniem, trzeci żółtopomarańczowy. Wić czulkowa przy nasadzie zgrubiała, żółta, na końcu brunatna. Zapoliczki i dolna część twarzy pokryte długim, jasnym owłosieniem. Ryjek brunatno-brązowy, wydłużony, część końcowa nie wiele krótsza od członu pierwszego (rys. 1). Głaszczki gębowe jasne, żółte. Tułów żółtobrunatny, w wielu miejscach ze srebrzystym opyleniem. Śródplecze w $\frac{2}{3}$ długości czarne, matowe.

Rys. 1–5. 1 — *Myopa extricata* COLL., Muszkowice, głowa ♂ z boku. 2 — *M. strandi* DUDA, Młodzawy, głowa ♀ z boku. 3 — *M. vicaria* WALK., Słupsk, głowa ♂ z boku. 4 — *Melanosoma rubripes* VILL., Krzyżanowice, głowa ♀ z boku. 5 — *M. rubripes* VILL., zakończenie odwłoka ♀

Owłosienie śródplecza w przedniej części krótkie, w tylnej silnie wydłużone. Skrzydła przybrunatnione z nieregularnymi, rozmytymi plamami. Łuski tułowiowe białe. Przechwytki jasnożółte. Nogi brązowożółte z ciemniejszymi plamami. Uda, zwłaszcza przedniej pary nóg, wyraźnie zgrubiałe. Owłosienie nóg dość długie, czarne. Odwłok brązowożółty, często ciemniejszy przy nasadzie. Tylne brzegi tergitów ze srebrzystym opyleniem. Aparat kopulacyjny samca i pokładelko samicy brązowawe, błyszczące. Teka krótka i szeroka.

4. *Myopa fasciata* MEIGEN, 1804

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Kaukaz, Mongolię, Syberię i Chiny. Z Polski podawany z Pomorza (SCHROEDER 1909, 1911, CZWALINA 1893, KARL 1935), Niziny Mazowieckiej (SZNABL 1881) i Tatr (LOEW 1870, NOWICKI 1873).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Rembertów pow. Wołomin, 17 VIII 1955, 3 ♂♂; Skierniewice, 10–17 VIII 1950, 1 ♂, 1 ♀. Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: okolice Zawiercia, 5 VIII 1951, 1 ♂. Nizina Sandomierska: Rozwadów, 16 VIII 1961, 1 ♂. Pieniny, 6–9 VII 1971, 2 ♂♂.

5. *Myopa morio* MEIGEN, 1824

Gatunek polawiany bardzo rzadko w środkowej Europie, od kwietnia do czerwca. Znany z Czechosłowacji, NRD (Turynia) i Polski. Zamieszkuje ponadto południową Europę, Kaukaz, Azję Środkową i Azję Mniejszą. W Polsce dotychczas znane jest tylko stanowisko koło Puław (TROJANOWA 1956).

6. *Myopa occulta* WIEDEMANN, 1824

Występuje w środkowej i południowej Europie, Afryce Północnej, na Kaukazie, w Azji Środkowej i Azji Mniejszej oraz Mongolii i wschodniej Syberii. W Polsce znany dotychczas z Pomorza (CZWALINA 1893), okolic Warszawy (SZNABL 1881) oraz z Tatr i Podkarpacia (BOBEK 1890, NOWICKI 1870, 1873).

Nowe stanowiska. Puszcza Białowiecka, 24 VII 1960, 1 ♂, 2 ♀♀. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice pow. Pińczów, 14 VII–3 VIII 1956, 5 ♂♂, 1 ♀. Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków, 8 VIII 1950, 1 ♀. Sudety: Tarnów pow. Ząbkowice Śląskie, 3 VIII 1954, 1 ♀. Pieniny, 15 VIII 1965, 1 ♂.

7. *Myopa picta* PANZER, 1798

Zamieszkuje prawie całą Palearktykę z wyjątkiem północnych krańców oraz Indie. Z terenu Polski znany dotychczas ze Śląska (TROJANOWA 1956).

8. *Myopa polystigma* RONDANI, 1857

Palearktyka. Z Polski wykazany z Pomorza (SCHROEDER 1913, KARL 1935), Mazowsza (SZNABL 1881), okolic Krakowa (NOWICKI 1870, 1873) i Doliny Sąddeckiej (GRZEGORZEK 1873).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Żwir koło Sulejówka, 24 IV 1951, 5 ♂♂; Puszcza Kampinoska, 20 IV 1952, 2 ♂♂; Trojanów pow. Sochaczew, 30 IV 1955, 2 ♀♀. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice, 25 IV 1957, 1 ♂, Grabowiec, 9 V 1958, 1 ♂ (pow. Pińczów). Wyżyna Lubelska: Puławy, 12 IV 1916, 1 ♀.

Koreańska R. L.-D. Hamgjong pukto: Mehjang-ri distr. Kjongsöng, 6 VI 1965, 1 ♂.

9. *Myopa stigma* MEIGEN, 1824

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Azję Mniejszą i Półwysep Arabski. Wykazany także z okolic jeziora Bajkał (BECKER i SCHNABL 1926). Z Polski gatunek dotychczas nie znany.

Pierwsze stanowisko z Polski. Nizina Mazowiecka: Warszawa-Ursynów, 17 V 1966, 1 ♀, leg. S. BAL.

Długość ciała 4–6 mm. Ciemię i wzgórek przyoczkowy brązowobrunatne, błyszczące. Czoło żółtobrazowe, matowe, z krótkim, czarnym owłosieniem. Twarz jasnożółta z białawym opyleniem i długimi włoskami w dolnej części. Czułki żółtobrazowe, trzeci człon ciemnożółty. Między czułkami a brzegiem oka występują ciemniejsze, brunatne plamy. Ryjek czarnobrunatny, błyszczący. Głaszczki gębowe brunatnożółte. Tułów czarnobrunatny, śródplecze czarne, matowe, z dość długim, czarnym owłosieniem. Skrzydła lekko przydymione, z wyraźną brunatną plamką na żyłce poprzecznej *r-m*. Łuski tułowiowe białokremowe, przezmianki żółte. Nogi brązowe z ciemniejszymi pierścieniami na udach i goleniach. Na wewnętrznej stronie ud występują dwa rzędy krótkich, czarnych kolców. Odwłok brunatnoczarny, jedynie z boków jaśniejszy, brązowobrunatny. Opylenie tergitów odwłoka skąpe, srebrzyste. Aparat kopulacyjny samca i pokładelko samicy brunatne, błyszczące.

10. *Myopa strandi* DUDA, 1940

Gatunek znany z Europy i Afryki Północnej. Został opisany przez DUDĘ ze Śląska jako odmiana *M. polystigma* ROND. Dopiero COLLIN (1959) wyodrębnił go jako samodzielny gatunek. Ponieważ są trudności z prawidłowym oznaczeniem tego gatunku, gdyż ma on szereg cech wspólnych z *M. testacea* (L.) i *M. polystigma* ROND., zamieszczam jego dokładny opis i rysunek.

Nowe stanowiska. Pojezierze Pomorskie: okolice Słupska, 9 IV 1921, 2 ♂♂. Nizina Mazowiecka: Żwir koło Sulejówka, 8 IV 1951, 5 ♂♂; Warszawa-Natolin, 2 IV 1957, 2 ♂♂; Brwinów pow. Pruszków, 18 IV 1959, 1 ♂, 31 V 1956, 1 ♀; Puszcza Kampinoska, 6 V 1965, 1 ♂; Skierniewice, 31 IV 1950, 1 ♀, 14 IV 1953, 1 ♂, 30 IV 1951, 1 ♂; Sochaczew, 28 IV 1955,

1 ♂; Trojanów pow. Sochaczew, 30 IV 1966, 1 ♂. Wyżyna Małopolska: Młodzawy, 18 V 1957, 1 ♂, Krzyżanowice, 25 IV 1957, 1 ♂, 7 V 1956, 1 ♂ (pow. Pińczów). Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny, 14 V 1941, 1 ♂, 20 IV 1960, 1 ♂.

Długość ciała 7–10 mm. Ciemię i czoło brunatne z żółtymi, nieregularnymi plamami. Wzgórek przyoczkowy czarnobrunatny, błyszczący. Czoło i ciemię z długimi, czarnymi włoskami i szczecinkami. Twarz i zapoliczki białozółte z długim, jasnym owłosieniem, jedynie w górnej części policzków widocznych jest kilka czarnych, krótkich włosków. Podstawowe człony czulków żółtoszare z długim, czarnym owłosieniem. Trzeci człon czulków żółtopomarańczowy z białosrebrzystym opyleniem. Wić czulkowa żółtopomarańczowa przy nasadzie, na końcu czarna. Ryjek czarnobrunatny, krótki (rys. 2). Głaszczki gębowe brunatne, wyraźnie wydłużone. Tułów brązowobrunatny, śródplecze częściowo czarne, z długim, czarnym owłosieniem. Skrzydła wyraźnie przydymione, z brunatnawymi, nieregularnymi plamami, przy nasadzie żółtawe. Łuski tułowiowe białe, przezmianki żółte. Nogi brązowobrunatne z ciemniejszymi pierścieniami i plamami na udach i goleniach. Uda wyraźnie zgrubiałe. Owłosienie nóg długie, czarne. Odwłok czerwobrunatny, przy nasadzie często ciemniejszy. Tergity odwłoka na tylnych brzegach z popielatosrebrzystym opyleniem. Owłosienie tergitów odwłoka długie, czarne. Aparat kopulacyjny samca i pokładelko samicy brązowobrunatne. Teka krótka i szeroka, brązowa.

11. *Myopa testacea* (LINNAEUS, 1795)

Zamieszkuje Obszar Palearktyczny. Z Polski wykazany z Pomorza (CZWAŁINA 1893, RÜBSAAMEN 1901, SCHROEDER 1909, KARL 1935), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowieckiej (SZNABL 1881), okolic Krakowa (BOBEK 1893, SZNABL 1881, NOWICKI 1873) i Doliny Sądeckiej (GRZEGORZEK 1873).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Warszawa-Młociny, 13 V 1960, 1 ♂. Śląsk Dolny: Sobótka pow. Świdnica, 18 IV 1948, 1 ♂.

12. *Myopa variegata* MEIGEN, 1804

Zamieszkuje całą Europę, Kaukaz, Azję Mniejszą, Azję Środkową, Mongolię, wschodnią Syberię i Chiny. Z Polski dotychczas podawany tylko z Pomorza (CZWAŁINA 1893, SCHROEDER 1909, KARL 1935).

Nowe stanowiska. Pojezierze Pomorskie: Bory Tucholskie, 9 VIII 1970, 1 ♀. Nizina Mazowiecka: Żwir koło Sulejówka, 9 VII 1972, 1 ♂. Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: okolice Krakowa, 9 VIII 1956, 1 ♂. Wyżyna Lubelska: Lyszowice pow. Hrubieszów, 20 VIII 1968, 1 ♀. Pieniny, 12 VII 1971, 1 ♂.

13. *Myopa vicaria* WALKER, 1849

Zamieszkuje Europę i Amerykę Północną. W Europie poławiany rzadko, znany dotychczas z Anglii, Szwecji, Polski (Pieniny), Czechosłowacji i Włoch

(CHVÁLA 1965). Ponieważ są trudności z wyodrębnieniem tego gatunku spośród pozostałych gatunków grupy *M. polystigma* ROND. podaję dokładny opis i rysunek.

Nowe stanowisko. Pojezierze Pomorskie: okolice Słupska, 14 IV 1918, 1 ♂, leg. O. KARL et det. *Myopa testacea* (L.).

Długość ciała 6–9 mm. Ciemie i czoło brunatne z żółtobrazowymi, nieregularnymi plamami. Owłosienie czoła czarne, bardzo długie i gęste. Między czułkami a brzegiem oka występują, podobnie jak u *M. testacea* (L.), brunatne plamy. Twarz i zapoliczki żółte, w dolnej części białe, gęsto owłosione. W górnej części policzków występują długie, czarne włoski. Dwa pierwsze człony czułków brązowobrunatne z gęstym, czarnym owłosieniem. Trzeci człon czułków i wić czułkowa pomarańczoworude. Ryjek czarnobrunatny, krótki (rys. 3). Głaszczki gębowe wydłużone, czarnobrunatne. Tułów brązowobrunatny, śródplecze częściowo czarne z szarym opyleniem. Owłosienie całego śródplecza bardzo długie i gęste. Skrzydła brązowe z nieregularnymi, rozmytymi, ciemnymi plamami. Przemianki żółte z brunatną główką. Łuski tułowiowe białawe, szerokie. Nogi brązowobrunatne, bez wyraźnych plam i pierścieni, z bardzo długim i gęstym owłosieniem, zwłaszcza na udach. Odwłok brązowobrunatny, jedynie przy nasadzie czarny. Owłosienie odwłoka bardzo długie, puszyste. Opylenie tergitów odwłoka popielatosrebrzyste. Aparat kopolacyjny samca i pokładelko samicy brunatnoczarne, błyszczące.

Rodzaj *Melanosoma* ROBINEAU-DESVOIDY, 1853

14. *Melanosoma bicolor* (MEIGEN, 1824)

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Afrykę Północną, europejską część ZSRR, Azję Środkową i Azję Mniejszą. Z Polski wykazany z Pomorza (SCHROEDER 1909, KARL 1935).

15. *Melanosoma pallipes* (WIEDEMANN, 1824)

Występuje w Europie, na Kaukazie, w Azji Środkowej, wschodniej Syberii i w Chinach. Z Polski dotychczas znany z Pomorza (KARL 1935) i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (SZNABL 1881).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Brwinów pow. Pruszków, 31 V 1956, 1 ♂; Warszawa-Wilanów, 18 VI 1965, 1 ♂; Kozłów Biskupi pow. Sochaczew, 15 VI 1965, 1 ♂.

16. *Melanosoma rubripes* VILLENEUVE, 1909

Gatunek rzadko spotykany. Dotychczas znany z środkowej i południowej Europy (CHVÁLA 1965) oraz z Azji Środkowej (ZIMINA 1968, PEK 1972). Z Polski nie był dotąd znany.

Stanowiska z Polski. Pojezierze Pomorskie: Szczecin, 5 VI 1916, 1 ♂, leg. G. SCHROEDER, det. O. KROEBER: *Oecomyia distincta* WD. Wyżyna Małopolska: Skotniki, 23 VI 1956, 1 ♂, 5 ♀♀, Krzyżanowice, 14 – 15 VI 1956, 1 ♂, 1 ♀, Grabowiec, 14 VI 1957, 1 ♀ (pow. Pińczów).

Długość ciała 7–8 mm. Czoło żółtobrazowe, w górnej części czarnobrunatne ze srebrzystym opyleniem. Owłosienie czoła długie, czarne. Między czułkami a brzegiem oka znajduje się nieregularna czarna plamka (rys. 4). Czułki brunatne, trzeci człon przy nasadzie pomarańczowy. Wić czułkowa pomarańczowa, na końcu czarnobrunatna. Twarz i zapoliczki jasnożółte. Ryjek czarny, długi. Głaszczki gębowe wąskie, brunatne. Tułów i tarczka czarne z intensywnym, szarosrebrzystym opyleniem i długim, czarnym owłosieniem. Na śródpleczu występują dwie czarne, wąskie plamy, dochodzące do szwu poprzecznego. Skrzydła przy nasadzie żółte, dalej nieco przydymione. Łuski tułowiowe białe. Przechwianki białożółte z szarobrazową podstawą. Nogi brązowożółte z czarnym, długim owłosieniem. Przednie biodra żółtobrazowe, niekiedy ciemniejsze, brunatne. Odwłok u samców brązowo-czarny z szarym opyleniem. II i często III segment odwłoka oraz aparat kopulacyjny brązowe. U samic cały odwłok czarny z szarosrebrzystym opyleniem i czarnym, długim owłosieniem. Pokładelko czarne i błyszczące. Teka czarna, dość wąska i wystająca (rys. 5).

Rodzaj *Zodion*, LATREILLE, 1796

17. *Zodion carceli* ROBINEAU-DESVOIDY, 1830

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Azję Środkową, wschodnią Syberię oraz Japonię. Z Polski wymieniany z Pomorza (KARL 1935).

Nowe stanowisko. Pojezierze Pomorskie: Szczecin, 24 VIII 1912, 2 ♂♂, leg. G. SCHROEDER et det. *Z. cinereum* (F.).

18. *Zodion cinereum* (FABRICIUS, 1794)

Występuje w Europie, Afryce Północnej, na Kaukazie, w Azji. W Polsce dość często spotykany. Znany z Pomorza (SCHROEDER 1909, KARL 1935), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowieckiej (SZNABL 1881), z okolic Krakowa (BOBEK 1893) i z Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971).

Nowe stanowiska. Pojezierze Mazurskie: okolice Olsztyna, 13 VII 1958, 1 ♂. Nizina Mazowiecka: Puszcza Kampinoska, 17 VI 1955, 2 ♂♂, 3 ♀♀. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice, 15 VI 1957, 1 ♂, Grabowiec, 27 VI 1957, 1 ♂, 1 ♀. Wyżyna Lubelska: Bochotnica koło Kazimierza Dolnego, 10 VII 1958, 1 ♀.

19. *Zodion erythrurum* RONDANI, 1865

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Afrykę Północną i Azję Środkową. Z Polski wymieniany z terenu dawnej Galicji (NOWICKI 1870).

Niestety, brak jest danych bardziej szczegółowych, gdyż okazy znajdujące się w zbiorze NOWICKIEGO w Krakowie nie mają na etykietach nazw miejscowości.

20. *Zodion notatum* MEIGEN, 1804

Rozprzestrzeniony w Europie, Afryce Północnej, na Kaukazie, w Azji Środkowej i na Syberii. W Polsce znany z Pomorza (SCHROEDER 1912, KARL 1935), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowieckiej (SZNABL 1881) oraz Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971).

Nowe stanowiska. Nizina Mazowiecka: Puszcza Kampinowska, 8 V 1955, 1 ♀, 6 VII 1955, 1 ♂, 10 VII 1957, 1 ♀. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice, 29 VI 1958, 1 ♂, Skowronno, 13 VI 1956, 1 ♂, Młodzawy, 13 VI 1956, 1 ♀, Chroberz, 28 VI 1955, 1 ♀, Grabowiec, 15 VI–19 VII 1956, 3 ♂♂, 2 ♀♀ (pow. Pińczów). Wyżyna Lubelska: Bochatnica koło Kazimierza, 10 VII 1958, 1 ♀. Sudety: Cieplice, VII 1912, 1 ♂. Pieniny, VI–VII 1971, 2 ♂♂, 4 ♀♀.

Redzaj *Thecophora* RONDANI, 1865

21. *Thecophora atra* (FABRICIUS, 1781)

Występuje w Europie, Afryce Północnej, na Kaukazie i w Azji. W Polsce dość częsty. Wymieniany z Pomorza (RÜBSAAMEN 1901, SCHROEDER 1909, 1911, KARL 1935), Puszczy Białowieskiej (SACK 1925), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowsza (SZNABL 1881), Doliny Sądeckiej (GRZEGORZEK 1873), Tatr (LOEW 1870, NOWICKI 1873) i Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971).

Nowe stanowiska. Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bogaczewo pow. Kościan. Nizina Mazowiecka: Trojanów i Nieborów pow. Sochaczew; Zaborów pow. Pruszków. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice i Grabowiec pow. Pińczów; Chojny i Sobków pow. Jędrzejów. Wyżyna Lubelska: Puławy, Tomaszów Lub. Nizina Sandomierska: Góry Pieprzowe koło Sandomierza. Śląsk Dolny: Trzebnica. Sudety: Szklarska Poręba. Kotlina Nowotarska: Bukowina. Pieniny. Poławiany od maja do sierpnia.

NRD. Meissen, 20 IX 1962, 1 ♂.

Czechosłowacja. Opawa-Svinov, 11 IX 1959, 1 ♀.

Węgry. Szelcepusztó, 18 IX 1968, 1 ♂.

Włochy. Sycylia: Monte Pellegrino koło Palermo, 12 IV 1964, 1 ♀.

22. *Thecophora distincta* (WIEDEMANN, 1824)

Zamieszkuje Europę, Kaukaz, Azję Środkową, Mongolię i wschodnią Syberię. Z Polski wykazany z Pomorza (CZVALINA 1893, SCHROEDER 1909, 1911, KARL 1935), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i Mazowsza oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (SZNABL 1881).

Nowe stanowiska. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice pow. Pińczów, 5 VIII–15 X 1952–1953, 26 ♂♂, 1 ♀. Wyżyna Lubelska: Góra Puławska koło Puław, 2 VII 1940. 2 ♂♂. ZSRR. Gruzja: Tbilisi, 1 X 1963, 1 ♀.

23. *Thecophora fulvipes* (ROBINEAU-DESVOIDY, 1830)

Występuje w Europie, Afryce Północnej, na Kaukazie, w Azji Centralnej i na Syberii. W Polsce rzadko poławiany. Dotychczas wykazany z Pomorza (CZWAŁINA 1893, KARL 1935), terenów dawnej Galicji (NOWICKI 1873) i Dolnego Śląska (TROJANOWA 1956).

Nowe stanowiska. Pojezierze Mazurskie: Przerwanki pow. Węgorzewo, 16 VIII 1957, 1 ♂. Sudety: Kudowa, VIII 1954, 1 ♂; Duszniki Zdr., 2 VIII 1958, 1 ♂, Radochów pow. Bystrzyca Kłodzka, 14 VII 1956, 1 ♂. Pieniny, 17-26 VII 1971, 2 ♂♂.

24. *Thecophora longirostris* LYNEBERG, 1962

Gatunek został opisany przez LYNEBERGA na podstawie okazów pochodzących z Austrii i Azji Mniejszej (Turcja). Nieco później został wykazany z Polski (CHVÁLA 1965) i z Rumunii (rejon Oltenia) przez CHVÁŁĘ i WEINBERG (1969) oraz Kaukazu i Altaju przez ZIMINĘ (1968).

Stanowisko z Polski. Wyżyna Małopolska: Dębina-wąwóz pow. Pińczów, 26 VIII 1956, 1 ♀, leg. Ekipa I. Z. PAN.

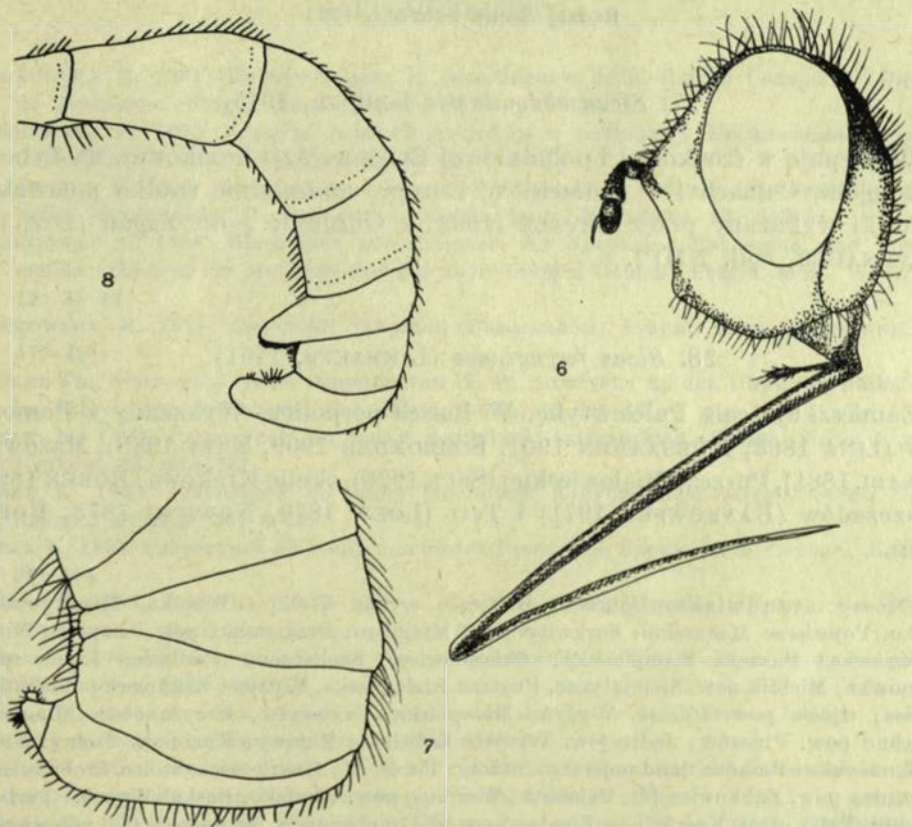
Długość ciała 6-9 mm. Ciemnie, wzgórek przyoczkowy i górna część czoła czarnobrunatne ze srebrzystoszarzym opyleniem. Czoło nad czułkami pomarańczowobrazowe. Twarz jasnożółta z białosrebrzystym opyleniem. Oczy stosunkowo duże, w związku z czym policzki wyraźnie mniejsze niż u innych gatunków rodzaju *Thecophora* ROND. (rys. 6). Czułki ciemne, tylko od spodu drugiego i trzeciego człona nieco jaśniejsze, żółtawe. Drugi człon czułków krótki, prawie tej samej długości co trzeci. Wzgórek czułkowy wyraźnie przyciemniony. Owłosienie wokół otworu gębowego białawe. Ryjek czarny i błyszczący, silnie wydłużony pierwszy jego człon prawie dwukrotnie przewyższa wysokość głowy. Tułów czarny z ciemnoszarym opyleniem. Podłużne, ciemne pręgi na śródpleczu słabo widoczne. Owłosienie na łopatkach białawe, na pozostałych partiach tułowia czarne. Skrzydła nieco przybrunatnione, żółtawe przy nasadzie. Przemianki brudnożółte, łuski tułowiowe kremowobiałe. Nogi dość masywne, brunatne. Środkowe i tylne uda żółtawe. Odwłok czarnobrunatny z szarozłotawym, gęstym opyleniem. Owłosienie odwłoka mieszane, czarne i białe. Pokładełko u samicy czarne i błyszczące, teka szeroka i bardzo krótka, słabo widoczna na zewnątrz, zaopatrzona w szereg czarnych ząbków (rys. 7).

25. *Thecophora melanopa* RONDANI, 1857

Zamieszkuje środkową i południową Europę, Afrykę Północną, Kaukaz, Azję Środkową i Azję Mniejszą. Z terenu Polski wymieniany z Wyżyny Małopolskiej (TROJANOWA 1956). Gatunek rzadko poławiany.

Zbadane materiały. Wyżyna Małopolska: Krzyżanowice pow. Pińczów, VIII 1952, 3 ♂♂.

Węgry. Szelcepusztó, 18 IX 1958, 1 ♂.

Rys. 6-8. 6 — *Thecophora longirostris* LYN., Dębina, głowa ♀ z boku. 7 — *Th. longirostris* LYN., zakończenie odwłoka ♀. 8 — *Sicus fusenensis* ÔUCHI, Żwir koło Warszawy, odwłok ♀ z boku

26. *Thecophora pusilla* (WIEDEMANN, 1824)

Rozprzestrzeniony w całej Palearktyce. W Polsce dość częsty na terenach kserotermicznych. Wykazany dotąd z Pomorza (SCHROEDER 1909, 1912, KARL 1935), Podkarpacia (NOWICKI 1873) i Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971).

Nowe stanowiska. Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Kamieniółom pow. Kościan; Poznań; Cieclocinek pow. Aleksandrów Kuj. Nizina Mazowiecka: Podkowa Leśna pow. Pruszków; Chylce pow. Grodzisk Maz.; Puszcza Kampinowska; Trojanów pow. Sochaczew. Wyżyna Małopolska: Skotniki pow. Busko; Grabowiec i Krzyżanowice pow. Pińczów. Wyżyna Lubelska: Kazimierz Dolny; Hrubieszów. Nizina Sandomierska: Sandomierz. Sudety: Szklarska Poręba. Pieniny: Trzy Korony, Grabczyha. Ogółem zbadano około 350 okazów *Th. pusilla* (WD.). Były one polawiane od maja do października.

Rodzaj *Sicus* SCOPOLI, 176327. *Sicus abdominalis* KRÖBER, 1915

Występuje w środkowej i południowej Europie, Azji Środkowej, na Syberii, w Mongolii, Chinach i w Indiach. W Europie niezmiernie rzadko poławiany. Z Polski wykazany przez CHVÁLE (1963) z Gozdniczy pow. Żagań (1 ♀, leg. MATZENAUER, coll. NMP).

28. *Sicus ferrugineus* (LINNAEUS, 1761)

Zamieszkuje całą Palearktykę. W Polsce pospolity. Wykazany z Pomorza (CZWAŁINA 1893, RÜBSAAMEN 1901, SCHROEDER 1909, KARL 1935), Mazowsza (SZNABL 1881), Puszczy Białowieskiej (SACK 1925), okolic Krakowa (BOBEK 1893), Bieszczadów (BAŃKOWSKA 1971) i Tatr (LOEW 1870, NOWICKI 1873, BOBEK 1890).

Nowe stanowiska. Pobrzeże Bałtyku: wyspa Wolin – Wiselka, Międzywodzie, Wicko. Pojezierze Mazurskie: Sorkwity pow. Mrągowo; Przerwanki pow. Giżycko. Nizina Mazowiecka: Puszcza Kampinowska; Skierniewice; Sochaczew. Podlasie: Lipiny pow. Hajnówka; Mielnik pow. Siemiatycze. Puszcza Białowieska. Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Olkusz; Ojców pow. Olkusz. Wyżyna Małopolska: Grabowiec, Krzyżanowice, Bogućce, Polichno pow. Pińczów; Jędrzejów. Wyżyna Lubelska: Puławy; Kazimierz Dolny. Nizina Sandomierska: Puszcza Sandomierska. Sudety: Bardo Śl., Muszkowice, Stolec, Srebrna Góra, Brzeźnica pow. Żąbkowice Śl.; Polanica i Zieleniec pow. Kłodzko. Beskid Wysoki: Turbacz. Pieniny. Tatry: Dol. Kościeliska. Zbadano ponad 170 okazów *S. ferrugineus* (L.) poławianych od maja do września.

29. *Sicus fusenensis* ŌUCHI, 1939

Znany ze środkowej i południowej Europy, Uralu, Syberii, Chin i Korei Południowej. Z Polski wymieniany z Pienin (CHVÁLA 1963).

Nowe stanowisko. Nizina Mazowiecka: Żwir koło Sulejówka, 27 VII 1903, 1 ♀, leg. J. SZNABL.

Gatunek bardzo podobny do *S. ferrugineus* (L.), samice różnią się jednak wyraźnie budową pokładelka i dużą, wyraźnie wystającą teką (rys. 8).

Instytut Zoologii PAN
Warszawa, Wilcza 64

PIŚMIENNICTWO

- BAŃKOWSKA R. 1961. Matériaux pour la connaissance de la famille *Conopidae* (Diptera) de Roumanie. *Fragm. faun.*, Warszawa, **8**: 619-628, 12 ff.
- BAŃKOWSKA R. 1965. Przegląd polskich gatunków z podrodziny *Dalmanniinae* (Diptera, *Conopidae*). *Fragm. faun.*, Warszawa, **11**: 443-453, 17 ff.
- BAŃKOWSKA R. 1967. Matériaux pour l'étude des diptères de Bulgarie (*Stratiomyidae*, *Conopidae*, *Pipunculidae* et *Acroceridae*). *Fragm. faun.*, Warszawa, **13**: 303-314, 8 ff.
- BAŃKOWSKA R. 1968. Materialien zur Kenntnis der *Syrphidae*, *Conopidae*, und *Stratiomyidae* (Diptera) der Mongolei und der angrenzenden Gebiete. *Fragm. faun.*, Warszawa, **15**: 33-44.
- BAŃKOWSKA R. 1971. *Conopidae* (Diptera) Bieszczadów. *Fragm. faun.*, Warszawa, **17**: 477-481.
- BECKER Th., SCHNABL J. 1926. Dipteren von W. W. SOWINSKY an den Ufern des Baikal-Sees im Jahre 1902 gesammelt. *Ent. Mitt.*, Berlin, **15**: 33-46.
- BOBEK K. 1890. Przyczynek do fauny muchówek tatrzańskich. *Spraw. Kom. fizyogr.*, Kraków, **25**: 218-242.
- BOBEK K. 1893. Przyczynek do fauny muchówek Krakowskiego okręgu. *Spraw. Kom. fizyogr.*, Kraków, **28**: 8-28.
- BOBEK K. 1894. Przyczynek do fauny muchówek Przemyśla. *Spraw. Kom. fizyogr.*, Kraków, **29**: 114.
- CAMRAS S. 1953. A Review of the Genus *Myopa* in North America (Diptera: *Conopidae*). *Wasmann J. Biol.*, San Francisco, **11**: 97-114.
- CAMRAS S. 1960. Flies of the Family *Conopidae* from Eastern Asia. *Proc. U. S. nat. Mus.*, Washington, **112**: 107-131.
- CHVÁLA M. 1963. A review of the Conopid Flies of the Genus *Sicus* SCOP. (Diptera, *Conopidae*). *Acta Univ. Carolinae*, Praha, **1963**: 275-282.
- CHVÁLA M. 1965. Czechoslovak species of the Subfamilies *Myopinae* and *Dalmanniinae* (Diptera, *Conopidae*). *Acta Univ. Carolinae*, Praha, **1965**: 93-149.
- CHVÁLA M., WEINBERG M. 1969. A review of the Conopid-Flies (Diptera, *Conopidae*) of Rumania. *Acta faun. ent. Mus. nat. Pragae*, Praha, **13**: 191-204.
- COLLIN J. E. 1959. The British species of *Myopa* (Dipt., *Conopidae*). *Ent. monthly Mag.*, London, **95**: 145-151.
- CZWAJALINA G. 1893. Neues Verzeichnis der Fliegen Ost- und Westpreussens. *Osterprogr. Gymn.*, Königsberg, IV+34 pp.
- DUDA O. 1940. Neue oder ungenügend bekannte Zweiflügler der paläarktischen Region aus meiner Sammlung. *Fol. zool. hydrobiol.*, Riga, **10**: 394-407.
- GRZEGORZEK A. 1873. Uebersicht der bis jetzt in der Sandezer Gegend West-Galiziens gesammelten Dipteren. *Verh. zool.-bot. Ges.*, Wien, **23**: 1-12.
- KARL O. 1935. Die Fliegenfauna Pommerns. *Diptera, Brachycera*. *Stettin. ent. Ztg.*, Stettin, **96**: 106-159.
- KRÖBER O. 1914. Die Gattung *Melanosoma* ROB. DESV. *Arch. Naturg.*, Leipzig, **80**: 77-87.
- KRÖBER O. 1915. Die palaearktischen *Myopa*-Arten. *Arch. Naturg.*, Leipzig, **81**: 71-93.
- KRÖBER O. 1925. *Conopidae*. W: „Die Fliegen der palaearktischen Region“, **4**. Stuttgart, 48 pp., 7 ff.
- LOEW H. 1870. Ueber die bisher auf der Galizieschen Seite des Tatragebirges beobachteten Dipteren. *Kraków*, 18 pp.
- LYNEBERG L. 1962. A New Species of *Thecophora* ROND. (Dipt., *Conopidae*). *Ent. Medd.*, København, **31**: 311-314.
- NOWICKI M. 1870. Zapiski fauniczne. *Spraw. Kom. fizyogr.*, Kraków, **4**: 1-23.

- NOWICKI M. 1873. Beiträge zur Kenntnis der Dipterenfauna Galiziens. Krakau, 35 pp.
- ÔUCHI Y. 1939 a. On some Conopid flies from the Japanese proper and certain parts of the southern Japan. J. Shanghai sci. Inst., Shanghai, 4: 215-221.
- ÔUCHI Y. 1939 b. On some Conopid flies from Eastern China, Manchoukuo, Northern Corea. J. Shanghai sci. Inst., Shanghai, 4: 191-214.
- PEK L. V. 1972. Materialy po faune Konopid (*Diptera, Conopidae*) Kirgizii. W: Entomologičeskie Issledovanija v Kirgizii. Frunze, pp. 58-67.
- RÛBSAAMEN E. H. 1901. Bericht über meine Reisen durch die Tucheler Heide. N. Schr. naturf. Ges., Danzig, 10: 1-70.
- SACK P. 1925. Die Zweiflügler von Bialowies. Abh. Bayer. Akad. Wiss., München, Suppl. 5: 259-277.
- SCHROEDER G. 1909. Beiträge zur Dipterenfauna Pommerns. Stettin. ent. Ztg., Stettin, 70: 353-367.
- SCHROEDER G. 1911. Beiträge zur Dipterenfauna Pommerns. Stettin. ent. Ztg., Stettin, 72: 343-368.
- SCHROEDER G. 1912. Beiträge zur Dipterenfauna Pommerns. Stettin. ent. Ztg., Stettin, 73: 179-205.
- SCHROEDER G. 1913. Beiträge zur Dipterenfauna Pommerns. Stettin. ent. Ztg., Stettin, 74: 156-173.
- SMITH K. G. V. 1959. The Distribution and Habits of the British *Conopidae* (*Dipt.*). Trans. Soc. Brit. Ent., London, 13: 113-136, 10 ff.
- SZNABL J. 1881. Spis owadów dwuskrzydłych zebranych w Królestwie Polskim i Gubernii Mińskiej. Pam. fizjogr., Warszawa, 1: 357-390.
- TROJANOWA R. 1956. *Conopidae, Pyrgotidae*. W: „Klucze do oznaczania owadów Polski”, XXVIII, 35-36. Warszawa, 44 pp., 75 ff.
- ZIMINA L. 1963. Muhi-Bolšegolovki (*Diptera, Conopidae*) fauny SSSR. Rod *Myopa* FABR. Ent. Obozr., Moskva-Leningrad, 42: 211-218.
- ZIMINA L. 1968. K Dipterofaune Vostočnoj Sibiri *Syrphidae* i *Conopidae*. Sborn. Trud. zool. Muz., Moskva, 11: 57-104.

PEZJOME

[Заглавие: Обзор польских видов из подсемейства *Myopinae* (*Diptera, Conopidae*)]

В работе содержится перечень 29 видов найденных в Польше, из которых 3 являются новыми для фауны страны: *Myopa extricata* COLLIN, *M. stigma* MEIGEN и *Melanosoma rubripes* VILLENEUVE.

Для этих видов приводится подробное описание и рисунки.

ZUSAMMENFASSUNG

[Titel: Übersicht über die polnischen Arten der Unterfamilie *Myopinae* (*Diptera*, *Conopidae*)]

Die vorliegende Arbeit enthält eine Liste der 29 in Polen festgestellten Arten, unter denen 3 neu für die Fauna des Landes erscheinen: *Myopa extricata* COLLIN, *M. stigma* MEIGEN und *Melanosoma rubripes* VILLENEUVE. Für diese Arten wurden genaue Beschreibungen und Abbildungen angegeben.

Redaktor pracy — doc. dr A. Riedel

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa 1974
Nakład 915 + 90 egz. Ark. wyd. 1; druk. 1. Papier druk. sat. kl. III 80 g. B1. Cena zł 8, —
Nr zam. 551/74 — P-10 Wrocławska Drukarnia Naukowa

<http://rcin.org.pl>